

RAMOWY PROGRAM SZKOLENIA

Dokument przed redakcją i korektą językową

Tytuł programu

Ramowy program szkolenia w zakresie wspomagania szkół w wychowaniu i kształtowaniu postaw (innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej) uczniów

Kompetencja kluczowa i etap edukacyjny

Kompetencje społeczno-obywatelskie, kompetencja inicjatywności i przedsiębiorczości, kompetencja świadomości i ekspresji kulturalnej IV etap edukacyjny

Opis kompetencji

Na konieczność kształtowania postawy wskazują Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie¹. Dokument ten szczególną rolę przypisuje kompetencjom społeczno-obywatelskim, innowacyjności i przedsiębiorczości oraz świadomości i ekspresji kulturalnej. Program szkolenia w zakresie wspomagania szkół w wychowaniu i kształtowaniu postaw koncentruje się na trzech postawach, które stanowią istotny element wskazanych kompetencji kluczowych, a tym samym mają szczególny wpływ na samorealizację i rozwoju osobistym, aktywne obywatelstwo, integrację społeczną oraz zatrudnienie.

¹ Na podstawie: *zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie*, Bruksela, 18 grudnia 2006r.

Kompetencje społeczno-obywatelskie

Definicja: są to kompetencje osobowe, interpersonalne i międzykulturowe obejmujące pełny zakres zachowań przygotowujący osoby do skutecznego i konstruktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, szczególnie w społeczeństwach charakteryzujących się coraz większą różnorodnością, a także rozwiązywania konfliktów w razie potrzeby. Kompetencje obywatelskie przygotowują osoby do pełnego uczestnictwa w życiu obywatelskim w oparciu o znajomość pojęć i struktur społecznych i politycznych oraz poczucie się do aktywnego i demokratycznego uczestnictwa.

Wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

Wiedza: świadomość podstawowych pojęć dotyczących osób, grup, organizacji zawodowych, równości płci i niedyskryminacji, społeczeństwa i kultury; znajomość pojęć demokracji, równości, obywatelstwa i praw obywatelskich, łącznie ze sposobem ich sformułowania w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej i międzynarodowych deklaracjach.

Umiejętności: zdolność do konstruktywnego porozumiewania się w różnych środowiskach; wykazywanie się tolerancją, wyrażanie i rozumienie różnych punktów widzenia, negocjowanie połączone ze zdolnością tworzenia klimatu zaufania, a także zdolność do empatii; radzenie sobie ze stresem i frustracją oraz wyrażanie ich w sposób konstruktywny; umiejętność rozróżnienia sfery osobistej i zawodowej. Krytyczna i twórcza refleksja oraz konstruktywne uczestnictwo w działaniach społeczności lokalnych i sąsiedzkich oraz procesach podejmowania decyzji na wszystkich poziomach (lokalny, krajowy, europejski).

Postawy: rozumienie zasad postępowania i reguł zachowania ogólnie przyjętych w różnych społeczeństwach i środowiskach; postawa współpracy, asertywności i prawości; zainteresowanie rozwojem społeczno-gospodarczym, komunikacją międzykulturową; docenianie różnorodności i poszanowanie innych ludzi; gotowość do pokonywania uprzedzeń i osiągania kompromisu. Gotowość do efektywnego zaangażowania z innymi ludźmi w działania publiczne, wykazywania solidarności i zainteresowania rozwiązaniem

problemów stojących przed lokalnymi i szerszymi społecznościami. Poszanowanie praw człowieka (w tym równości), jako podstaw demokracji, uznanie i zrozumienie różnic w systemach wartości różnych religii i grup etnicznych. Wykazywanie się poczuciem obowiązku, okazywanie i poszanowanie wspólnych wartości. Gotowość do poszanowania wartości i prywatności innych osób.

Kompetencja inicjatywności i przedsiębiorczości

Definicja: Inicjatywność i przedsiębiorczość oznaczają zdolność osoby do wcielanie pomysłów w czyn. Obejmują one kreatywność, innowacyjność i podejmowanie ryzyka, a także zdolność do planowania przedsięwzięć i prowadzenia ich do osiągnięcia zamierzonych celów. Stanowią one wsparcie dla indywidualnych osób nie tylko w ich codziennym życiu prywatnym i społecznym, ale także w ich miejscu pracy, pomagając im uzyskać świadomość kontekstu ich pracy i zdolność wykorzystywania szans; są podstawą bardziej konkretnych umiejętności i wiedzy potrzebnych tym, którzy podejmują przedsięwzięcia o charakterze społecznym lub handlowym lub w nich uczestniczą. Powinny one obejmować świadomość wartości etycznych i promować dobre zarządzanie.

Wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

Wiedza: zdolność identyfikowania dostępnych możliwości działalności osobistej, zawodowej lub gospodarczej, w tym szerszych zagadnień stanowiących kontekst pracy i życia ludzi, takich jak ogólne rozumienie zasad działania gospodarki, a także szanse i wyzwania stojące przed pracodawcami i organizacjami. Osoby powinny być świadome zagadnień etycznych związanych z przedsiębiorstwami oraz tego, w jaki sposób mogą one wywoływać pozytywne zmiany, np. poprzez sprawiedliwy handel lub przedsięwzięcia społeczne.

Umiejętności: umiejętność proaktywnego zarządzania projektami (co obejmuje np. planowanie, organizowanie, zarządzanie, kierowanie i zlecanie zadań, analizowanie, komunikowanie, sporządzanie raportów, ocenę i sprawozdawczość), skutecznej

reprezentacji i negocjacji oraz zdolność zarówno pracy indywidualnej, jak i współpracy w zespołach. Niezbędna jest umiejętność oceny i identyfikacji własnych mocnych i słabych stron, a także oceny ryzyka i podejmowania go w uzasadnionych przypadkach.

Postawy: postawa przedsiębiorcza charakteryzuje się inicjatywnością, aktywnością, niezależnością i innowacyjnością zarówno w życiu osobistym i społecznym, jak i w pracy. Obejmuje również motywację i determinację w kierunku realizowania celów, czy to osobistych, czy wspólnych, zarówno prywatnych, jak i w pracy.

Kompetencja świadomości i ekspresji kulturalnej

Definicja: docenianie znaczenia twórczego wyrażania idei, doświadczeń i uczuć za pośrednictwem szeregu środków wyrazu, w tym muzyki, sztuk teatralnych, literatury i sztuk wizualnych.

Wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

Wiedza: wiedza kulturalna obejmuje świadomość lokalnego, narodowego i europejskiego dziedzictwa kulturalnego oraz jego miejsca w świecie. Znajomość najważniejszych dzieł kultury, w tym współczesnej kultury popularnej. Niezbędne jest rozumienie kulturowej i językowej różnorodności w Europie i innych regionach świata oraz konieczność jej zachowania, a także zrozumienia znaczenia czynników estetycznych w życiu codziennym.

Umiejętności: obejmują zarówno wrażliwość, jak i ekspresję: wrażliwość i przyjemność z odbioru dzieł sztuki i widowisk, jak i wyrażanie siebie poprzez różnorodne środki z wykorzystaniem wrodzonych zdolności. Zdolność do odniesienia własnych punktów widzenia w zakresie twórczości i ekspresji do opinii innych oraz rozpoznawanie i wykorzystywanie społecznych i ekonomicznych szans w działalności kulturalnej. Ekspresja kulturalna jest niezbędna do rozwijania twórczych umiejętności, które mogą być wykorzystywane w wielu sytuacjach zawodowych.

Postawy: dogłębne zrozumienie własnej kultury oraz poczucie tożsamości mogą być podstawą szacunku i otwartej postawy wobec różnorodności ekspresji kulturalnej. Pozytywna postawa obejmuje również kreatywność oraz chęć pielęgnowania zdolności estetycznych poprzez wyrażanie siebie środkami artystycznymi i udział w życiu kulturalnym.

Specyfika kształtowania postaw na IV etapie edukacyjnym

Rozwój ucznia w późnej fazie dorastania ²

Późna faza dorastania to okres włączania się młodej osoby w usankcjonowany społecznie sposób myślenia, działania i organizowania aktywności ukierunkowanej na samodzielność. W tej fazie życia, tak jak i we wczesnym okresie dorastania, najważniejszym zadaniem rozwojowym człowieka jest kształtowanie tożsamości, której istota tkwi w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie „Kim jestem?”. Jednym z celów formowania tożsamości jest osiągnięcie dojrzałości do podjęcia ról i realizowania zadań rozwojowych charakterystycznych dla osób dorosłych. Znaczenia szczególnego nabiera jakość relacji z rówieśnikami. To w okresie późnego dorastania pojawiają się pierwsze związki nacechowane bliskością i intymnością. W okresie późnego dorastania zachodzi proces stabilizowania funkcjonowania psychiki, emocji i zachowania. Można powiedzieć, że nastolatki w późnej fazie dorastania stają się bardziej dojrzałe, a więc bardziej odpowiedzialne, samodzielne, niezależne emocjonalnie od innych. Oczywiście, droga do stanu, który określilibyśmy jako „pełna dojrzałość”, jest wciąż przed nimi.

Rozwój zasobów nastolatka zmierza w tym okresie jego życia do nabycia przez niego kompetencji „pracownika przyszłości”. Dzisiaj oznacza to człowieka gotowego do (1) realizacji idei uczenia się przez całe życie, (2) pracy w różnych rolach w zespołach

² Opracowano na podstawie: *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, red. A.I. Brzezińska, *Seria I. Rozwój w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 6; *Seria II. Opieka i wychowanie w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 6, Instytut Badań Edukacyjnych; *Seria III. Edukacja w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 6

międzynarodowych (praca zespołowa, przedsiębiorczość), (3) usieciowienia aktywności, (4) działania pod presją czasu przy realizacji złożonych i nie zawsze jasno określonych zadań (kreatywność, innowacyjność). Osiągnięcie tego celu jest możliwe poprzez efektywne zastosowanie strategii samoorganizacji, planowania zadań w określonym czasie i miejscu, opanowanie umiejętności balansowania pomiędzy samorealizacją zawodową a życiem prywatnym.

Na tym etapie podstawowe zadania rozwojowe wiążące się z kształtowaniem kompetencji społecznych i obywatelskich, inicjatywności i przedsiębiorczości oraz świadomości i ekspresji kulturalnej to:

- Osiągnięcie zdolności do regulacji emocji oraz rozwijanie zdolności do budowania związków w grupie rówieśniczej dzięki czemu możliwe jest lepsze funkcjonowanie w grupie i budowanie efektywnych zespołów.
- Rozwój kompetencji komunikacyjnych sprzyjający współpracy, przy równoczesnej umiejętności przedstawiania własnego zdania. Jest to możliwe dzięki doskonaleniu takich umiejętności jak, np. jasne wyrażanie swoich myśli, prezentacje publiczne, obrona własnego zdania techniki asertywnej komunikacji, negocjacje i aktywne słuchanie.
- Podejmowanie aktywności zespołowej (społecznej, politycznej) oraz wchodzenie w relacje społeczne jako autonomiczny podmiot interakcji sprzyja doskonaleniu umiejętności pracy zespołowej, postaw obywatelskich przy równoczesnym budowaniu poczucia własnej wartości.
- Osiągnięcie gotowości do wyrażania własnego zdania (indywidualizm wiążący się z kształtowaniem dojrzałego poczucia tożsamości) a równocześnie zdolność do rozumienia perspektywy innych ludzi.
- Kształtowanie myślenia abstrakcyjnego, zmniejszenie nastawienia na „tu i teraz” na rzecz przyjęcia perspektywy przyszłościowej, utworzenie systemu realistycznych planów na przyszłość wraz z oczekiwanym sposobem ich realizacji oraz budowanie tożsamości osoby dorosłej poprzez rozpoznawanie siebie jako członka społeczności osób dorosłych to czynniki

sprzyjające kształtowaniu postawy przedsiębiorczej i innowacyjnej. Gotowość do podejmowania ryzyka i połączona z umiejętnością ograniczania go poprzez racjonalną ocenę skuteczności planowanych działań.

- Wzmacnianie poczucia własnej skuteczności, definiowane jako zbiór przekonań i oczekiwań dotyczących podejmowanych przez siebie aktywności. Wysokie poczucie skuteczności wiąże się z przekonaniem jednostki, że potrafi samodzielnie radzić sobie z różnego typu problemami. Im wyższe poczucie skuteczności, tym większa wytrwałość w dążeniu do celu, mniejszy lęk przed porażką i większe zadowolenia z życia.
- Doskonalenie umiejętności współpracy, a w szczególności gotowości do formułowania własnego stanowiska i otwartości na przyjmowanie odmiennych punktów widzenia oraz realizowanie celów grupowych / gotowość do osiągnięcia celów indywidualnych poprzez grupowe.
- Kształtowanie umiejętności korzystania z wiedzy i umiejętności innych osób, w tym innych uczniów.
- Doskonalenie umiejętności porozumiewania się z innymi ludźmi – tworzenie klimatu/atmosfery sprzyjającej aktywnemu słuchaniu, prezentowaniu i uzasadnianiu różnych stanowisk
- Kształtowanie ukierunkowanego uczenia się obejmującego umiejętności planowania aktywności, której celem jest opanowanie jakiejś treści lub umiejętności, bazująca na szacunku do dorosłych, kontroli własnych działań oraz umiejętności przyjmowania informacji zwrotnych – kluczowe dla kreatywności i innowacyjności.
- Uświadamianie znaczenia umiejętności twórczego podejścia do sytuacji zadaniowej i wykorzystania jej elementów do tworzenia niestereotypowych rozwiązań (kluczowe dla rozwijania kreatywności i innowacyjności).
- Przygotowanie do pracy w różnorodnych zespołach – wielokulturowych, międzynarodowych – i realizowanie wspólnych projektów.

Postawa współpracy, kreatywności i innowacyjności w zapisach podstawy programowej³

Wagę i rolę kształtowania postaw na III i IV etapie edukacyjnym określają zapisy podstawy programowej kształcenia ogólnego. Zgodnie z jej założeniami kształcenie ogólne na III i IV etapie edukacyjnym tworzy programowo spójną całość i stanowi fundament wykształcenia, umożliwiając zdobycie zróżnicowanych kwalifikacji zawodowych, a następnie ich późniejsze doskonalenie lub modyfikowanie, otwierając proces kształcenia przez całe życie.

Z dokumentu tego wynika, że „Celem kształcenia ogólnego na III i IV etapie edukacyjnym jest:

- przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyk;
- zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;
- kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.

W procesie kształcenia ogólnego szkoła na III i IV etapie edukacyjnym kształtuje u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowanie inicjatyw oraz do pracy zespołowej. W rozwoju społecznym bardzo ważne jest kształtowanie postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także poszanowania dla innych kultur i tradycji.”

³ Na podstawie: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 czerwca 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. 2016, poz. 895)

Szczegółowe wskazówki dotyczące kształtowania postaw na poszczególnych przedmiotach są zawarte w „Zalecanych warunkach i sposobach realizacji” odnoszących się do każdego przedmiotu nauczanego na III i IV etapie edukacyjnym.

Wspieranie uczniów w kształtowaniu postaw współpracy, kreatywności i innowacyjności na IV etapie edukacyjnym

Szczegółowe wskazówki dotyczące kształtowania postaw na poszczególnych przedmiotach są zawarte w „Zalecanych warunkach i sposobach realizacji” podstawy programowej, które odnoszą się do każdego przedmiotu nauczanego na III i IV etapie edukacyjnym.

W związku z potrzebami rozwojowymi oraz zadaniami z tego wynikającymi do głównych celów wychowania ucznia w okresie wczesnego dojrzewania należy kompetencje pracy zespołowej, kreatywności i innowacyjności wzmacniać i rozwijać poprzez:

- przyjmowanie przez nauczyciela roli tutora.
- indywidualizację organizacji procesu uczenia się – stymulowanie uczniów do autonomicznego ustalania własnych celów edukacyjnych i samodzielnego dochodzenia do ich osiągnięcia (poszukiwanie kreatywnych rozwiązań dostosowanych do indywidualnych stylów poznawczych i uczenia się). Stopniowe zwiększanie autonomii ucznia (od kontroli nauczyciela przez współpracę nauczyciel-uczeń, aż do samodzielności ucznia).
- wsparcie ucznia w poznaniu swoich mocnych i słabych stron oraz indywidualnego stylu uczenia się i inspirowanie go do budowania strategii zarządzania własnymi zasobami.
- organizowanie sytuacji edukacyjnych pozwalających uczniom na samorealizację, rozwijanie i poszerzanie zainteresowań.
- tworzenie klimatu sprzyjającego uczeniu się oraz społecznego środowiska uczenia się.
- tworzenie środowiska opartego na współpracy i rezygnacja z rywalizacyjnych form i metod pracy.
- stosowanie metod i strategii kształcenia dostosowanych do specyfiki późnej fazy dorostania (dyskusje, projekty).

- kształtowanie umiejętności organizacyjnych w różnorodnych działaniach zarówno związanych z uczeniem się (tworzenie uczniowskich kół naukowych, wzajemne uczenie się uczniów, „odwrócona klasa”) jako działalnością społeczną.

Profil kompetencyjny ucznia:

WIEDZA

- rozumie i wyjaśnia znaczenie pracy zespołowej, kreatywności i innowacyjności w odniesieniu do samego siebie, jak i całego społeczeństwa, także poprzez przywołanie wybranych przez siebie przykładów,
- zna podstawowe zasady komunikacji interpersonalnej,
- zna zasady pracy zespołowej i dostrzega ich znaczenie,
- wie, na czym polega praca zespołowa w tym sposoby rozwiązywania konfliktów;
- zna swoje mocne i słabe strony warunkujące jego udział w działaniach zespołowych,
- zna możliwości i bariery wspierające bądź ograniczające pracę zespołową, a także rozwój kreatywności i innowacyjności,
- wie, w jaki sposób rozwijać kreatywność i innowacyjność w wymiarze indywidualnym i grupowym.

UMIEJĘTNOŚCI

- współpracuje z innymi przy realizacji celów zespołowych,
- komunikuje swoje potrzeby, prezentuje własne zdanie, uzgadnia wspólne poglądy, doprecyzowuje z innymi cele i sposoby działania,
- potrafi wykorzystać swoje mocne i ograniczać słabe strony w trakcie pracy zespołowej,
- potrafi zidentyfikować i zredukować bariery ograniczające pracę zespołową, a także kreatywność i innowacyjność,

- potrafi opracować strategię realizacji własnych pomysłów i wdrożyć ją w działanie,
- potrafi radzić sobie z trudnościami podczas realizacji własnych pomysłów i pracy zespołu,
- stosuje poznane sposoby rozwijania kreatywności i innowacyjności w praktyce szkolnej i pozaszkolnej,
- potrafi uczyć się we współpracy,
- potrafi poddać refleksji swoje zachowania w obszarze pracy zespołowej, kreatywności i innowacyjności oraz określić cele rozwojowe w tym zakresie i zaplanować konkretne działania.

POSTAWY

- współdziała z innymi w ramach uzgadniania i realizacji wspólnych projektów,
- jest otwarty na nowe wyzwania i problemy,
- jest gotów do poznania i zrozumienia punktów widzenia innych osób i poszerzenia o nie własnego postrzegania świata,
- jest gotów do poniesienia ryzyka i odpowiedzialności w związku z realizacją własnych pomysłów,
- kontynuuje realizowanie własnych pomysłów pomimo napotkanych trudności,
- promuje postawy pracy zespołowej, kreatywności i innowacyjności w swoim otoczeniu.

Profil kompetencyjny nauczyciela⁴:

WIEDZA

- Wie, w jakich aktach prawnych określony jest obowiązek kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności, pracy zespołowej.
- Zna strategie, metody i formy nauczania i wychowania, które prowadzą do kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności, pracy zespołowej.
- Zna różnorodne strategie, metody i formy oceniania służące kształtowaniu postaw innowacyjności, kreatywności, pracy zespołowej i eliminowaniu rywalizacyjnych form oceniania (informacja zwrotna, samoocena, ocena koleżeńska).
- Zna i rozumie potrzeby rozwojowe ucznia na IV etapie edukacyjnym oraz metody i formy kształtowania postaw adekwatne do tego etapu.

UMIEJĘTNOŚCI

- Kształtuje postawy innowacyjności, kreatywności, pracy zespołowej w szkole w ramach lekcji, zajęć pozalekcyjnych, zajęć poza murami szkoły – w pracy dydaktycznej oraz wychowawczej, stosując odpowiednie metody i formy pracy.
- Dobiera strategie i metody nauczania, które prowadzą do uwewnętrznienia postaw innowacyjności, kreatywności, pracy zespołowej przez uczniów.

⁴ Oprac. na podstawie *Edukacja obywatelska i edukacja na rzecz praw człowieka jako zadanie wszystkich obywateli. Opis kompetencji nauczycielskich i sposobów ich opisania* Peter Brett, Pascale Mompoin-Gaillard, Maria Helena Salema, Rada Europy, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2012

- Ustanawia we współpracy ze wszystkim grupami (rodzice-uczniowie-nauczyciele) jasne zasady zachowania, umożliwiające tworzenie atmosfery zaufania, otwartości i wzajemnego szacunku oraz sam konsekwentnie ich przestrzega.
- Stosuje różnorodne formy oceniania, w tym informację zwrotną, samoocenę i ocenę koleżeńską, w celu określania i doceniania postępów ucznia oraz tworzenia kultury uczenia się.
- Podejmuje współpracę z różnymi osobami, instytucjami, organizacjami w celu kształtowania postawy innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej.
- Korzysta z różnorodnych źródeł informacji w poszukiwaniu partnerów w kształtowaniu tych postaw.

POSTAWY

- Rozumie czym jest, na czym polega, w jakich działaniach i zachowaniach przejawia się innowacyjność, kreatywność i praca zespołowa.
- Rozumie potrzebę kształtowania tych postaw i ich wpływ na powodzenie życiowe uczniów oraz rozwój gospodarczy i ekonomiczny.
- Angażuje się w tworzenie kultury organizacyjnej w klasie i szkole sprzyjającej kształtowaniu postaw – tworzy atmosferę zaufania, otwartości i wzajemnego szacunku.
- Rozumie znaczenie stosowanych strategii, metod i form oceniania i nauczania w kształtowaniu kompetencji kluczowych.
- Rozumie potrzebę dokonywania ewaluacji podejmowanych działań i stosowanych metod służących kształtowaniu kompetencji innowacyjności, kreatywności, pracy zespołowej.
- Stosuje różnorodne narzędzia ewaluacji – włącza w proces zbierania informacji uczniów, rodziców, innych nauczycieli, innych pracowników szkoły itd.

- Dokonuje krytycznej analizy zebranych informacji i wprowadza zmiany w stosowanych przez siebie strategiach i metodach kształtowania postaw.
- Planuje swój rozwój zawodowy w oparciu o prowadzoną ewaluację.

Adresaci szkoleń

Pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych, doradcy metodyczni oraz trenerzy oświaty

Cel ogólny

Przygotowanie do procesowego wspomaganie szkół w obszarach związanych z kształceniem kompetencji kluczowych uczniów

Cele szczegółowe szkolenia

Uczestnik:

- charakteryzuje kompetencje kluczowe, rozumie ich rolę i znaczenie w procesie uczenia się przez całe życie oraz przygotowaniu uczniów do życia społecznego i funkcjonowania w życiu dorosłym;
- rozumie znaczenie postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej i wpływ procesu uczenia się/nauczania na IV etapie edukacyjnym na ich kształtowanie;
- zna metody, służące kształtowaniu postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej i warunki sprzyjające ich wykorzystaniu na IV etapie edukacyjnym;

- zna założenia kompleksowego wspomaganie szkół i zadania instytucji systemu wspomaganie;
- prowadzi wspomaganie szkoły/przedszkola w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów, wykorzystując wiedzę na temat metod i technik uczenia się/nauczania;
- organizuje pracę zespołową nauczycieli w celu kształtowania kompetencji kluczowych uczniów;
- określa swój potencjał zawodowy oraz planuje dalszy rozwój w roli prowadzącej wspomaganie szkół/przedszkoli.

Tematy modułów

- I. Wspomaganie pracy szkoły – wprowadzenie do szkolenia
- II. Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji
- III. Proces uczenia się a rozwój kompetencji kluczowych.
- IV. Postawy innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej – jak je kształtować.
- V. Postawy - praca zespołowa uczniów na IV etapie edukacyjnym
- VI. Postawy – kreatywność uczniów na IV etapie edukacyjnym
- VII. Postawy – innowacyjność uczniów na IV etapie edukacyjnym
- VIII. Wspomaganie szkoły w kształtowaniu postaw pracy zespołowej, kreatywności i innowacyjności uczniów
- IX. Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomaganie szkół.

Forma realizacji

Szkolenie blended learning

Czas trwania zajęć

Część stacjonarna – ok.70 godzin dydaktycznych, część e-learningowa – ok. 20 godzin

Liczebność grupy szkoleniowej

Okolo 20 osób

TREŚCI SZKOLENIA:

Moduł I. Wspomaganie pracy szkoły – wprowadzenie do szkolenia

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- zna założenia kompleksowego wspomagania szkół i zadania instytucji systemu oświaty, odpowiedzialne za wspieranie szkół;
- wskazuje główne zadania osób zaangażowanych w proces wspomagania szkoły: specjaliści do spraw wspomagania, ekspertów, dyrektora szkoły, nauczycieli;
- wie, na czym polega zadanie uczestników szkolenia związane z organizacją i prowadzeniem wspomagania trzech szkół/przedszkoli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.

Szczegółowe treści:

- założenia kompleksowego wspomagania szkół/przedszkoli;

- etapy procesu wspomaganie szkół/przedszkoli: diagnoza pracy szkoły, planowanie i realizacja działań służących poprawie jakości pracy szkoły, ocena procesu i efektów wspomaganie;
- zasady działania sieci współpracy i samokształcenie;
- zadania placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych w zakresie wspomaganie szkół/przedszkoli;
- wymagania państwa wobec szkół i placówek oświatowych jako kierunek doskonalenia pracy szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów;
- znaczenie ewaluacji pracy szkoły (zewnętrznej i wewnętrznej) w diagnozie pracy szkoły;
- zadania osób zaangażowanych w proces wspomaganie: specjaliści ds. wspomaganie; dyrektora szkoły, nauczycieli;
- charakterystyka zadania uczestników szkolenie, polegające na wspomaganie trzech szkół/przedszkoli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 199).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 369).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. nr 200 poz. 1537 z póź. zm.) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty

- (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2014 r.poz. 191), ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2010 r. nr 80, poz. 526, z późn. zm.) oraz przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. 2015 poz. 1270);
- Hajdukiewicz M, Wysocka J. (red.): Nauczyciel w szkole uczącej się. Informacje o nowym systemie wspomagania Warszawa 2015 Ośrodek Rozwoju Edukacji.
- Więcej informacji dotyczących wspomagania szkół: www.ore.edu.pl/wspomaganie-pracy-szkol-i-przedszkoli

Zalecane metody i techniki pracy

Metody podawcze – prezentacja, wykład, film

Metody warsztatowe - World Café, JIGSAW, analiza studium przypadku

Moduł II. Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- rozumie pojęcie kompetencji;

- potrafi zdefiniować kompetencje kluczowe zgodnie z „Zaleceniami Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie”;
- rozumie znaczenie kompetencji kluczowych dla przygotowania dzieci i młodzieży do dorosłego życia i funkcjonowania na rynku pracy;
- potrafi analizować zapisy prawa oświatowego, które regulują kwestie związane z rozwijaniem kompetencji kluczowych uczniów;
- rozumie znaczenie ponadprzedmiotowego i interdyscyplinarnego charakteru kompetencji kluczowych;
- potrafi opisać rolę szkoły w kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów.

Szczegółowe treści:

- kompetencja rozumiana jako wiedza, umiejętności i postawy;
- kompetencje kluczowe w Zaleceniu Parlamentu Europejskiego – definicje;
- społeczne i cywilizacyjne przyczyny ustanowienia kompetencji kluczowych istotnych w procesie uczenia się przez całe życie;
- kompetencje kluczowe a rozwój dziecka;
- wpływ kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na ich sprawne funkcjonowanie w dorosłym życiu i na rynku pracy;
- kompetencje kluczowe w zapisach podstawy programowej oraz wymaganiach państwa wobec szkół i placówek;
- ponadprzedmiotowy charakter umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego;
- rola różnych podmiotów środowiska szkolnego w kształtowaniu kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży;
- zadania osoby wspomagającej szkołę w procesie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne

- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. L 394 z 30.12.2006).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2014 poz. 803)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 czerwca 2016 r. zmieniające rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2014 poz. 803)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. 2015 poz. 1214).
- Rozwijanie kompetencji kluczowych w szkołach w Europie. Wyzwania i możliwości tworzenia polityki edukacyjnej Raport Eurydice [on-line] Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej [dostęp 30.08.2016]
http://eacea.ec.europa.eu/Education/eurydice/documents/thematic_reports/145PL.pdf

Zalecane metody i techniki pracy

Metody podawcze – wykład, prezentacja,

Metody warsztatowe – analiza dokumentów, dyskusja, quiz, JIGSAW

Moduł III. Proces uczenia się a rozwój kompetencji kluczowych

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wie, jak przebiega proces uczenia się,
- określa czynniki wpływające na efektywność procesu uczenia się wynikające z najnowszej wiedzy i badań,
- rozumie znaczenie relacji między uczniem a nauczycielem w procesie uczenia się,
- wie jak organizować pracę szkoły, aby sprzyjała ona procesom uczenia się,
- dostrzega związek procesu uczenia się z kształtowaniem kompetencji kluczowych uczniów,
- dostrzega znaczenie wiedzy na temat uczenia się w procesowym wspomaganie szkół.

Szczegółowe treści:

- Przebieg procesu uczenia się:
 - etapy procesu uczenia się – od nieświadomej niekompetencji do nieświadomej kompetencji,
- poziomy taksonomiczne wg. B. Blooma jako konieczna droga w procesie uczenia się.
- Czynniki wpływające na proces uczenia się:
 - podmiotowość ucznia w procesie uczenia się,
 - znajomość własnego stylu uczenia się (metapoznanie),
 - integrowanie wiedzy (nowej z dotychczas posiadaną, wiedzy z różnych dziedzin), hierarchiczne porządkowanie wiedzy,
 - praktyczne wykorzystywanie zdobywanej wiedzy i umiejętności w szkole i codziennym życiu,

- wpływ motywacji i emocji na przebieg procesu uczenia się,
- możliwości i ograniczenia ludzkich zdolności do przyswajania informacji.
- Środowiska edukacyjne sprzyjające uczeniu się:
 - relacje nauczyciel uczeń,
 - praca zespołowa,
 - metody pracy nauczyciela,
 - indywidualizacja nauczania,
 - organizacja przestrzeni szkolnej.
- Proces uczenia się drogą do kształtowania i rozwijania kompetencji kluczowych uczniów:
 - wiedza o przebiegu procesu uczeniu się jako podstawa do budowania skutecznej diagnozy pracy szkoły,
 - monitorowanie procesu uczenia się jako istotny element wdrażania zmian służących kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne:

- Dumont H., Istanc D. Benavides F.: Istota uczenia się Warszawa: Wolters Kluwers, 2013
- Marzano R. J.: Sztuka i teoria skutecznego nauczania. Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2012
- Okoń W.: Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej. Warszawa 1998
- Hattie J. : Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015

- Ligęza A., Franczak J.: Jak analizuje się wyniki egzaminów zewnętrznych w polskich szkołach? Raport z wyników ewaluacji zewnętrznej [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: www.npseo.pl/action/start/227
- Borek A., Domaradzka B.: Dobrze zorganizowana aktywność i bierność [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie www.npseo.pl/action/start/227
- Swat-Pawlicka M., Pawlicki O. Analiza niektórych danych w związku z wymaganiem Uczniowie są aktywni [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: www.npseo.pl/action/start/227
- Tędziągolska M. W Jaki sposób szkoła mówi, że warto się uczyć? [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: www.npseo.pl/action/start/227

Zalecane metody i techniki pracy:

Metody podawcze – prezentacja, wykład.

Metody warsztatowe – praca nad zagadnieniem etapów procesu uczenia się, 5Q.

Moduł IV. Postawy innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej – jak je kształtować.

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- Charakteryzuje postawy innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej adekwatnie do potrzeby rozwojowych uczniów IV etapu edukacyjnego.

- Rozumie znaczenie postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej kształtowanych na IV etapie edukacyjnym w procesie edukacji szkolnej i w dorosłym życiu.
- Wskazuje zadania szkoły związane z wychowaniem i kształtowaniem postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej u dzieci w późnej fazie dorastania.
- Wskazuje obszary pracy szkoły, w ramach których są kształtowane postawy uczniów na IV etapie edukacyjnym.
- W oparciu o zapisy prawa: podstawę programową kształcenia ogólnego, wymagania państwa wobec szkół i placówek oraz przepisy dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej wskazuje kierunki działań na rzecz kształtowania postaw pracy zespołowej, kreatywności i innowacyjności uczniów na IV etapie edukacyjnym.
- Wskazuje kompetencje nauczycieli, które są szczególnie istotne dla kształtowania u dzieci w późnej fazie dorastania postaw kreatywności, innowacyjności i pracy zespołowej.

Szczegółowe treści:

- Definicje pojęcia postawa.
- Praca zespołowa, kreatywność i innowacyjność jako składowe kompetencje społeczno-obywatelskich, inicjatywności i przedsiębiorczości oraz świadomości i ekspresji kulturalnej.
- Potrzeby rozwojowe uczniów IV etapu edukacyjnego oraz metody ich zaspakajania w szkole:
 - rozwijanie zdolności do samokontroli i samorealizacji,
 - kształtowanie gotowości do samodzielnego rozwijania własnych uzdolnień i zainteresowań,
 - kształtowanie kompetencji pracownika przyszłości, przede wszystkim umiejętności budowania projektu własnej ścieżki rozwoju osobistego, społecznego, edukacyjnego, zawodowego – gotowość

do realizacji idei uczenia się przez całe życie, praca w różnych zespołach międzynarodowych, usieciwienie aktywności, działanie pod presją czasu przy realizacji złożonych i nie zawsze jasno określonych zadań.

- Zadania szkoły w zakresie kształtowania postaw w oparciu o zapisy prawa min: podstawy programowej kształcenia ogólnego, wymagania państwa wobec szkół i placówek, organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz dokumenty wewnętrzne (m.in koncepcja pracy szkoły, program wychowawczy, program profilaktyki, wyniki ewaluacji wewnętrznej).
- Profil kompetencyjny ucznia/profil kompetencyjny nauczyciela IV etapu edukacyjnego jako kierunek rozwoju pracy szkoły w zakresie wychowania i kształtowania postaw.
- Obszary pracy szkoły wpływające na kształtowanie tych kompetencji np.:
 - zajęcia lekcyjne z wykorzystaniem metod nauczania, które przenoszą odpowiedzialności za proces uczenia się na ucznia,
 - koła zainteresowań jako przestrzeń indywidualnego rozwoju ucznia,
 - działalność Samorządu Uczniowskiego, wolontariatu i inne formy zaangażowania oparte na pracy zespołowej,
 - projekty edukacyjne realizowane w szkole – nauczanie przez działanie,
 - zajęcia z przedsiębiorczości jako podstawa kształtowania postaw proinnowacyjnych.
- Sposoby kształtowania postaw na IV etapie edukacyjnym np.: metoda modelowania, kary i nagrody, metoda perswazji, metody zadaniowe, dyskutowanie i wyjaśnianie, inspirowanie i stymulowanie aktywności dziecka, wyrażanie aprobaty i dezaprobaty.
- Wskaźniki świadczące o potrzebach szkoły w zakresie wychowania i kształtowania postaw w odniesieniu do wyników badań nad strategiami skutecznego uczenia.

- formy i sposoby stosowane przez nauczycieli w kształtowaniu postaw i norm społecznych wśród uczniów (np. rozpoznanie aktualnych potrzeb rozwojowych oraz diagnoza umiejętności, organizacja okresu adaptacyjnego oraz dbałość o relacje w klasie, określanie norm i zasad społecznych, modelowanie zachowań uczniów w sytuacji uczenia się),
- formy i sposoby pracy z rodzicami związane z rozwijaniem ich umiejętności wychowawczych wzmacniających wprowadzaniem przyjętych w szkole postaw i norm społecznych (np. włączenie we współdecydowanie o wprowadzanych normach i zasadach, ocena kształtująca),
- formy i sposoby pracy z nauczycielami nad samodoskonaleniem w kierunku nabywania umiejętności w zakresie skutecznego kształcenia i wdrażania wśród uczniów pożądanych postaw i norm społecznych (np. orientacja na rozwój ucznia, praca nauczycieli w zespołach).

Zasoby edukacyjne

- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. L 394 z 30.12.2006).
- Polska rama kwalifikacji. Poradnik użytkownika [online] Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa Dostępny w Internecie; [dostęp 25.06.2016]
www.kwalifikacje.edu.pl/images/download/Publikacje/Polska_Rama_Kwalifikacji_Poradnik_uzytkownika.pdf
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977).

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2014 poz. 803)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 czerwca 2016 r. zmieniające rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2014 poz. 803)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. 2015 poz. 1214).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. Uz 2001r.Nr 61, poz. 624,z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 228, poz. 1487)
- Brzezińska A.I (red) Niezbędnik Dobrego Nauczyciela. Seria I. Rozwój dziecka. Późny wiek dorastania [online] Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2012 Dostępny w Internecie [dostęp 19.06.16]
http://eduentuzjasci.pl/images/stories/publikacje/NDN/rozwoj/NDN_Rozwoj_dziecka_6_Pozna_faza_dorastania.pdf
- Brzezińska A.I (red) Niezbędnik Dobrego Nauczyciela. Seria 2. Opieka i wychowanie. Późny wiek szkolny [online] Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2012 Dostępny w Internecie [dostęp 19.06.16]
http://eduentuzjasci.pl/images/stories/publikacje/NDN/opieka/NDN_Opieka_i_wychowanie_6_Pozna_faza_dorastania.pdf
- Brzezińska A.I (red) Niezbędnik Dobrego Nauczyciela. Seria 3. Edukacja szkolna i pozaszkolna. Późny wiek szkolny [online] Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2012 Dostępny w Internecie [dostęp 19.06.16]
http://eduentuzjasci.pl/images/stories/publikacje/NDN/edukacja/NDN_Edukacja_6_Pozna_faza_dorastania.pdf

- Brzezińska A.I (red) Niezbędnik Dobrego Nauczyciela. Seria 4. Monitorowanie zasobów nastolatka i środowiska rozwoju. Późny wiek szkolny [online] Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2015 Dostępny w Internecie [dostęp 19.06.16] http://produkty.ibe.edu.pl/docs/ndn/NDN_Monitoring_6_Pozna_faza_dorastania.pdf
- Wojciszke, B. Człowiek wśród ludzi. Warszawa 2012: Wyd. ŻAK
- Konarzewski K., Podstawy teorii oddziaływań wychowawczych, PWN, Warszawa 1982.
- Stec J. Normy społeczne i postawy w szkole – nasz pomysł na ich kształtowanie [online] System Ewaluacji Oświaty Dostępny w Internecie [dostęp 14.06.2016] www.npseo.pl/data/various/files/stec.pdf.
- Hattie J. : Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015

Zalecane metody i techniki pracy:

Metody warsztatowe – analiza dokumentów, praca w małych grupach, mapa mentalna, JIGSAW, metoda śnieżnej kuli, praca w małych grupach – wirujące plakaty.

Moduł VI. Kształtowanie postaw – praca zespołowa uczniów na IV etapie edukacyjnym

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- Wyjaśnia znaczenie pracy zespołowej oraz określa standardy uczenia się we współpracy uczniów na IV etapie edukacyjnym.
- Zna czynniki wpływające na kształtowanie gotowości i umiejętności pracy zespołowej, w tym stanowiące bariery w rozwoju tej postawy u uczniów na IV etapie edukacyjnym.

- Zna strategie, metody oraz techniki kształtowania gotowości i umiejętności pracy zespołowej adekwatne do możliwości ucznia w późnej fazie dorastania i jego potrzeb rozwojowych.
- Zna metody oraz techniki pracy zespołowej nauczycieli i wspiera w ich stosowaniu.
- Wie po czym poznać potrzeby szkoły i nauczycieli w zakresie kształtowania gotowości i umiejętności pracy zespołowej uczniów na IV etapie edukacyjnym.
- Wykorzystuje wiedzę na temat kształtowania gotowości i umiejętności pracy zespołowej uczniów w procesie wspomagania szkół.

Szczegółowe treści

- Co to jest praca zespołowa i uczenie się we współpracy w odniesieniu do potrzeb rozwojowych uczniów na IV etapie edukacyjnym.
- Co wpływa na kształtowanie gotowości i umiejętności pracy zespołowej uczniów na IV etapie edukacyjnym – m.in. potrzeby rozwojowe nastolatka, rola środowiska szkolnego i domowego, rola nauczyciela wychowawcy i nauczycieli przedmiotów.
- Bariery pracy zespołowej ze szczególnym uwzględnieniem:
 - procesów rozwojowych uczniów na IV etapie edukacyjnym (nastawienie na samokontrolę, samorealizację, skupienie na ocenie i uznaniu, rywalizacja jako element blokujący współpracę),
 - specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów,
 - kultury mentalnej i organizacyjnej danej szkoły.

- Organizacja pracy zespołowej uczniów na IV etapie edukacyjnym:
 - strategie uczenia się
 - metody i techniki sprzyjające pracy zespołowej,
 - organizacja pracy na lekcji i poza klasą,
 - przestrzeń edukacyjna;
 - relacje w środowisku szkoły (współpraca nauczycieli, komunikacja z rodzicami itp.) i ich wpływ na kształtowanie postawy pracy zespołowej.
- Strategie, metody, techniki rozwijania pracy zespołowej nauczycieli: Strategie – kooperatywne uczenie się, nauczanie oparte na procesie dynamiki grupowej.
Metody, techniki – np. metoda projektu, tutoring i mentoring, koszyk zadań, wykorzystanie technologii komunikacyjno-informacyjnych.
- Rozwijanie pracy zespołowej nauczycieli: wychowawcy, nauczycieli przedmiotów, psychologa, pedagoga, bibliotekarza – metody, techniki np. praca zespołów zadaniowych, praca zespołów samokształceniowych, techniki: dyskusje w małych grupach, (world cafe, open space), action learning.
- Współpraca a rywalizacja - korzyści dla ucznia, szkoły, społeczeństwa z umiejętności pracy zespołowej i gotowości do współpracy:
 - kompetencje niezbędne w dorosłym życiu
 - przygotowanie do spełnienia oczekiwań pracodawców,
- Po czym poznajemy, czy szkoła kształtuje umiejętności pracy zespołowej i gotowości do współpracy.

- Przykłady zastosowania wiedzy nt. pracy zespołowej uczniów w procesie diagnozy i planowania pracy szkoły w obszarach związanych z rozwojem kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne:

- Smółka P. (2008), Kompetencje społeczne. Metody pomiaru i doskonalenia umiejętności interpersonalnych, Kraków, Oficyna Wolters Kluwer Polska
- Kowalik-Olubińska M. (2010), Interakcje społeczne jako kontekst rozwoju poznawczego dziecka [w:] B. Grzeszkiewicz (red.), Dziecko w kontekstach edukacyjnych, Szczecin, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Okońska-Walkowicz A., Metoda projektów w kreowaniu społecznych i przedsiębiorczych postaw uczniów, www.eakademiaprzyszlosci.pl/pub/files/Wystapienia/Metoda_projektow_w_kreowaniu_spolecznych_i_przedsiębiorczych_postaw_uczniow [online], [dostęp 14.06.2016].
- Okońska-Walkowicz A., Plebańska M., Szaleniec H. (2009), O kompetencjach kluczowych, e-learningu i metodzie projektów, Warszawa, WSiP http://www.eakademiaprzyszlosci.pl/pub/files/Pliki_do_pobrania/O_kompetencjach_kluczowych_e-learningu_i_metodzie_projektow.pdf [online], [dostęp 14.06.2016].
- Szkoła współpracy [online], Ministerstwo Edukacji Narodowej Dostępny w Internecie [dostęp 14.06.2016] <http://szkolawspolpracy.pl/>
- Mikina A., Zajac B. Metoda projektów nie tylko w gimnazjum. Poradnik dla nauczycieli i dyrektorów gimnazjum [online] Warszawa, Ośrodek Rozwoju Edukacji Dostępny w Internecie [dostęp 18.06.2016] www.bc.ore.edu.pl/Content/404/metoda_projektow_nie_tylo_w_gimnazjum.pdf

- Ludwikowska A. (red.): Projekty edukacyjne – praca z pojęciami kluczowymi [online]: Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015 Dostęp w Internecie [18.06.2016] www.ceo.org.pl/sites/default/files/news-files/projekty_edukacyjne_ceo_internet.pdf
- Hernik K., Malinowska K. Jak skutecznie współpracować i komunikować się z rodzicami i społecznością lokalną [online] Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2015 Dostępny w Internecie [dostęp 19.06.16] <http://eduentuzjasci.pl/images/stories/publikacje/ibe-poradnik-wspolpraca-i-komunikacja-rodzice-spolecznosc-lokalna.pdf>

Zalecane metody i techniki pracy:

Metody podawcze: mini wykład, prezentacja

Metody warsztatowe: śnieżna kula, tworzenie profilu szkoły, word cafe.

Moduł VII. Kształtowanie postaw – kreatywność u uczniów IV etapu edukacyjnego

Cele operacyjne

Uczestnik:

- Wyjaśnia znaczenie postawy kreatywnej w kontekście potrzeb rozwojowych dziecka w późnej fazie dorastania.
- Zna czynniki wpływające na kształtowanie kreatywności, w tym stanowiące bariery wśród uczniów IV etapu edukacyjnego.
- Zna metody oraz techniki stymulowania kreatywności uczniów IV etapu edukacyjnego.
- Zna metody oraz techniki stymulowania kreatywności nauczycieli oraz wspiera w ich stosowaniu.
- Wie po czym poznać potrzeby szkoły i nauczycieli w zakresie kształtowania postawy kreatywności nastolatków.

- Wykorzystuje wiedzę na temat kształtowania kreatywności uczniów w procesie wspomaganie szkół.

Szczegółowe treści

- Definicje kreatywności Wyznaczniki kreatywności i sposoby ich identyfikacji w kontekście aspektów rozwojowych dziecka na IV etapie edukacyjnym.
- Czynniki wpływające na kształtowanie kreatywności u dzieci w wieku późnego wieku dorastania (m.in. program uwzględniający indywidualne potrzeby uczniów, metody i formy pracy na lekcji, oferta pozalekcyjna szkoły, rola podręczników i środków dydaktycznych stosowanych przez nauczyciela, sposoby monitorowania postępów uczniów)
- Bariery kreatywności i sposoby ich redukcji ze szczególnym uwzględnieniem:
 - procesów rozwojowych uczniów na IV etapie edukacyjnym (ocena, skupienie na błędach, rywalizacja),
 - specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów,
 - kultury mentalnej i organizacyjnej danej szkoły.
- Strategie, metody i techniki rozwijania postawy kreatywnej uczniów IV etapu edukacyjnego np.
Strategie – eksperymenty i doświadczenia, strategie twórczego nauczania
Metody – metoda rozwiązywania problemów (PBL), gry dydaktyczne, drama, symulacje, inscenizacje, giełda pomysłów, studium przypadku.
- Metody i techniki rozwijania postawy kreatywnej wśród nauczycieli: przegląd przykładowych rozwiązań dotyczących poszczególnych przedmiotów (np. stacje badawcze, zadania wielopoziomowe i metoda kruszenia w matematyce lub przyrodzie, akronimy historyczne, transformacje tytułów i fabuł literackich na języku polskim, itd.)

- Jak przekonać do rozwijania kreatywności? Praktyczne korzyści kształtowania postawy kreatywnej dla ucznia, szkoły i społeczeństwa
 - oczekiwania rynku pracy,
 - umiejętność radzenia sobie z problemami zawodowymi i życiowymi,
 - elastyczność w zmieniających się warunkach,
 - otwartość na poszukiwanie rozwiązań.
- Po czym poznajemy, czy szkoła kształtuje postawę kreatywności wśród uczniów.
- Przykłady zastosowania wiedzy nt. kreatywności uczniów w procesie diagnozy i planowania pracy szkoły w obszarach związanych z rozwojem kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne

- Boorstin D.J. (2002), *Twórcy. Geniusze wyobraźni w dziejach świata*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa.
- Chybicka A. (2006), *Psychologia twórczości grupowej. Jak moderować zespoły twórcze i zadaniowe*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków
- Popek S., red. (1988), *Aktywność twórcza dzieci i młodzieży*, WSiP, Warszawa.
- Nęcka E. (1995), *Proces twórczy i jego ograniczenia*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków
- Gardner H. (1998), *Niepospolite umysły*, Wydawnictwo CiS, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa
- De Bono E. (1994), *Naucz swoje dziecko myśleć*, Wydawnictwo PRIMA,
- De Bono E. (1996), *Sześć kapeluszy czyli sześć sposobów myślenia*, Wydawnictwo MEDIUM, Warszawa.

- Góralski A. (1989), *Twórcze rozwiązywanie zadań*. Warszawa: PWN.
- Sajdak A. (2008), *Edukacja kreatywna*, Wydawnictwo WAM, Kraków
- Krzysztof. J. Szmidt, *Pedagogika twórczości*, Gdańsk, GWP, 2007
- Krzysztof. J. Szmidt, *Trening kreatywności*, Gliwice, Wydawnictwo Helion, 2013
- *Kreatywność nauczyciela - inspiracją rozwoju pasji i talentu uczniów* [online] Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka , Gdańsk 2012 Dostępne w Internecie [dostęp 19.06.16] : <http://pbw.gda.pl/wp-content/uploads/2013/09/exempli-gratia-1112012.pdf>
- Gmitrowicz D., Jędrzejczak J. (red) *Od kreatywności do innowacyjności. Pakiet Edukacyjny Pozaformalnej Akademii Jakości Projektu Część 7* [online] Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa Dostępny w Internecie [dostęp 19.06.16] <http://czytelnia.frse.org.pl/media/pajp-vii-kreatywnosc.pdf>
- „Scenariusze zajęć dla młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych”, Centrum Doradztwa Zawodowego dla młodzieży, Poznań 2013, [online] <http://cdzdm.pl/wp-content/uploads/2014/09/Scenariusze-zajec-dla-szkol-gimnazjalnych-i-ponadgimnazjalnych.pdf>, [dostęp 26.09.2016]
- Dołęga-Herzog H., Rosalska M. *Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu. Propozycje rozwiązań metodycznych* [online] Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej Warszawa, 2014 Dostępny w Internecie [dostęp 19.06.30] <http://www.euroguidance.pl/download.php?plik=wykorzystanie-metod-kreatywnych.pdf>

- Robinson K. „Czy szkoły zabijają kreatywność?”, [online]
https://www.ted.com/talks/ken_robinson_says_schools_kill_creativity/transcript?language=en#t-8129 Dostępny w Internecie [dostęp 26.09.2016]

Zalecane formy i metody pracy:

Metody podawcze: prezentacja multimedialna,

Metody warsztatowe: analiza przypadku, dyskusja, burza mózgów, metaplan, tribondy, analogie twórcze, metoda kruszenia, strategie myślenia twórczego (np. zarodka), transformacje (znanych myśli, frazeologizmów, słów, pojęć).

Moduł VIII – Kształtowanie postaw – innowacyjność uczniów na IV etapie edukacyjnym

Cele operacyjne

Uczestnik:

- Wyjaśnia znaczenie postawy innowacyjnej w kontekście potrzeb rozwojowych dziecka w późnej fazie dorastania
- Zna czynniki wpływające na kształtowanie postawy innowacyjności, w tym stanowiące bariery rozwoju tej postawy wśród uczniów IV etapu edukacyjnego
- Zna metody oraz techniki kształtowania innowacyjności uczniów IV etapu edukacyjnego
- Zna metody oraz techniki stymulowania innowacyjności nauczycieli i wspiera w ich stosowaniu
- Wie po czym poznać potrzeby szkoły i nauczycieli w zakresie kształtowania postawy innowacyjności dzieci w wieku późnego dorastania

- Wykorzystuje wiedzę na temat kształtowania innowacyjności uczniów w procesie wspomagania szkół.

Szczegółowe treści

- Czym jest innowacyjność. Wyznaczniki i sposoby ich identyfikacji w kontekście potrzeb rozwojowych dziecka na IV etapie edukacyjnym
- Czynniki sprzyjające kształtowaniu postawy innowacyjności w szkole
 - otwartość na zmiany i uczenie się
 - gotowość do popełniania błędów i traktowanie ich jako sytuacji uczącej się
 - otwartość na zewnętrzne otoczenie szkoły (osiągnięcia nauki, techniki, potrzeby środowiska)
 - współpraca z szkołą z zewnętrznymi instytucjami/organizacjami (w tym z pracodawcami)
- Bariery innowacyjności i sposoby ich redukcji ze szczególnym uwzględnieniem:
 - procesów rozwojowych uczniów na IV etapie edukacyjnym (ocena i skupienie na błędach, rywalizacja).
 - specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów,
 - kultury mentalnej i organizacyjnej danej szkoły.
- Strategie, metody i techniki rozwijania postawy innowacyjności uczniów IV etapu edukacyjnego np.
Strategie - uczenie się przez działanie,
Metody i techniki - metoda kroków w kształtowaniu orientacji celowej, kategoryzowanie pojęć, szacowanie ryzyka, narzędzia technologii komunikacyjno-informacyjnej

- Metody i techniki rozwijania postaw innowacyjności nauczycieli: myślenie pytajne, listy atrybutów, katalog potrzeb, indywidualne plany działania, macierze ryzyka.
- Jak przekonać do rozwijania innowacyjności? Praktyczne korzyści kształtowania postawy kreatywnej dla ucznia, szkoły i społeczeństwa
 - orientacja celowa,
 - tolerancja ryzyka poznawczego,
 - odpowiedzialność,
 - sprawczość,
 - wzrost innowacyjności gospodarki,
 - innowacje społeczne ułatwiające codzienne życie.
- Po czym poznamy, czy szkoła kształtuje postawę kreatywności wśród uczniów.
- Przykłady zastosowania wiedzy nt. innowacyjności uczniów i innowacji w szkole w procesie diagnozy i planowania pracy szkoły w obszarach związanych z rozwojem kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne:

- Wspieranie postaw proinnowacyjnych poprzez wzmacnianie kreatywności jednostki, Rafał Drozdowski, Anna Zakrzewska, Katarzyna Puchalska, Michał Morchat, Dorota Mroczkowska [online]. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2010 [dostęp 14.06.2016]. Dostęp w Internecie: www.e-msp.pl/files/74/81/380/9721.pdf
- „Kompetencje przyszłości. Jakich postaw i umiejętności potrzebujemy”, wydawnictwo Kongresu Obywatelskiego, „Wolność i Solidarność” nr 68, [online] <http://www.kongresobywatelski.pl/wp-content/uploads/2016/04/WiS-68.pdf>, [dostęp 26.09.2016]

- Rosalska M., Wawrzonek A. Od marzeń do kariery. Poradnik dla uczniów i absolwentów szkół ponadgimnazjalnych [online] Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Warszawa 2013 Dostępny w Internecie [dostęp 19.06.16] <http://www.euroguidance.pl/download.php?plik=od-marzen-do-kariery.pdf>
- Mintaj J Od aktora do autora [online] Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej. Warszawa 2013, Dostępny w Internecie [Dostęp 19.06.16] www.euroguidance.pl/download.php?plik=od-aktora-do-autora.pdf

Zalecane metody i techniki pracy:

Metody warsztatowe: praca zespołowa, praca w małych grupach, JIGSAW, techniki partycypacyjne, śnieżna kula

Moduł IX. Wspomaganie pracy szkoły w zakresie wychowania i kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- Zna cele i wyzwania związane z organizacją wspomagania w szkole.
- Rozumie pojęcie zmiany i zna czynniki warunkujące wprowadzanie zmiany i wykorzystuje je w procesie wspomagania szkół.
- Wspiera szkołę w przeprowadzeniu diagnozy jej pracy w zakresie wychowania i kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej uczniów.
- Zna metody i narzędzia służące pogłębionej diagnozie i dostosowuje je do obszarów związanych z wychowaniem i kształtowaniem postaw uczniów.

- Wyznaczają cele i generują propozycje rozwiązań, które służą wychowaniu i kształtowaniu postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej uczniów.
- Monitoruje i ocenia działania wspierające nauczycieli w zakresie wychowania i kształtowania postaw, w tym projektuje i wykorzystuje narzędzia ewaluacyjne służące ocenie działań.
- Współpracuje z nauczycielami oraz dyrektorem szkoły przy tworzeniu i realizacji planu wspomagania.
- Wie, jakie są typowe reakcje ludzi wobec zmiany oraz zna strategie radzenia sobie z nimi.
- Rozumie rolę i zadania osoby wspomagającej szkołę w rozwoju.
- Rozumie rolę i zadania osoby wspomagającej szkołę w rozwoju.

Szczegółowe treści:

- Zmiana jako element rozwoju szkoły. Czym jest zmiana? Typowe reakcje wobec zmiany i sposoby radzenia sobie z nimi.
- Diagnoza pracy szkoły w obszarze kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej (etapy diagnozy, źródła informacji, metody i narzędzia)
- Planowanie działań szkoły na rzecz rozwijania postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej (zasady określania celów, metody planowania)
- Realizacja działań szkoły, których celem jest rozwijanie postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej (formy doskonalenia nauczycieli, metody wspierania nauczycieli)
- Wdrażanie innowacji pedagogicznych w szkole:
 - formalne – zgodne z zapisami prawa,
 - nieformalne - działania inicjowane i realizowane przez nauczycieli, uczniów, rodziców.

- współpraca rodziców-uczniów-nauczycieli w podejmowaniu innowacji w szkole

- Podsumowanie działań realizowanych w szkołach, których celem jest rozwijanie postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej uczniów (metody i narzędzia ewaluacji)
- Rola i zadania osoby wspomagającej pracę szkoły w rozwoju postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej.

Zasoby edukacyjne:

- Informacje dotyczące zasad prowadzenia wspomagania szkół wraz z materiałami szkoleniowymi:
www.ore.edu.pl/wspomaganie-pracy-szkol-i-przedszkoli [dostęp 16.09.2016]
- Kotter J.: Gdy góra lodowa topnieje, Helion, Warszawa 2008
- Bridges, W. (2008). Zarządzanie zmianami. Jak maksymalnie skorzystać na procesach przejściowych. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Szlęk A. (red.) Pakiet edukacyjny Pozaformalnej Akademii Jakości Projektu Część 5. Analiza potrzeb Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji [online], [dostęp 10.09.2016]. Dostępny w Internecie: http://erasmusplus.org.pl/wp-content/uploads/2014/02/pajp_v_analiza_potrzeb.pdf
- Kordziński.J Nauczyciel – trener - coach
- Clutterbuck D., „Coaching zespołowy” Rebis
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2011r. (Dz. U. z 2011r., Nr 176, poz. 1051) w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki

Zalecane metody i techniki pracy:

Metody podawcze: wykład, prezentacja multimedialna,

Metody warsztatowe: symulacje, odgrywanie scenek, praca w małych grupach- zespołowe projektowanie rozwiązań

Moduł X. Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomaganie szkół

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wie, jakie kompetencje powinna mieć osoba odpowiedzialna za wspomaganie szkół,
- określa swoje mocne strony, które wykorzysta wspomagając szkoły,
- identyfikuje swoje deficyty, które utrudnią prowadzenie wspomaganie szkół, wyznacza kierunek rozwoju zawodowego i przygotowuje plan działania.

Treści szczegółowe:

- Kompetencje potrzebne do prowadzenia procesu wspomaganie na czterech etapach:
 - pomoc w diagnozowaniu potrzeb szkoły;
 - ustalenie sposobów działania prowadzących do zaspokojenia potrzeb szkoły;
 - zaplanowanie form wspomaganie i ich realizację;
 - ocenę przebiegu i efektów.
- Analiza własnych zasobów i ograniczeń, które mają wpływ na realizację wspomaganie:
 - stosunek do wspomaganie jako zadania (relacja ja-zadanie)
 - stosunek do innych osób zaangażowanych w proces wspomaganie (relacja ja-inni)

- postrzeganie siebie jako osoby wspomagającej (relacja ja-ja)
- Zasoby zewnętrzne jako wsparcie dla osoby prowadzącej proces wspomaganie;
- Indywidualne cele rozwojowe oraz cele rozwojowe własnej instytucji.
- Plan rozwoju własnego w kontekście zadań stojących przed osobą prowadzącą wspomaganie szkół/przedszkoli.

Zasoby edukacyjne:

- Boydell T., Leary M., (2006). Identyfikacja potrzeb szkoleniowych. Kraków: Wolters Kluwer
- Profil kompetencyjny osoby odpowiedzialnej za wspomaganie szkoły (str. 13-17) w: Hajdukiewicz M. (red) Jak wspomagać pracę szkoły? Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania. Zeszyt 1. Założenia nowego systemu doskonalenia nauczycieli [online] Ośrodek Rozwoju Edukacji Dostępny w Internecie [16.09.16]
<http://www.ore.edu.pl/component/phocadownload/category/136-poradnik-metodyczny?download=3318:jak-wspomagac-prace-szkoly-poradnik-dla-pracownikow-instytucji-systemu-wspomagania-zeszyt-1-zalozenia-nowego-systemu-doskonalenia-nauczycieli>
- Materiały szkoleniowe – Letnia Akademia SORE [online] Ośrodek Rozwoju Edukacji Dostępny w Internecie [16.09.16]
<http://doskonaleniowsieci.pl/Upload/Artykuly/SORE%20-%20Wsparcie/las.zip>
- Materiały szkoleniowe – Zimowa Akademia SORE [online] Ośrodek Rozwoju Edukacji Dostępny w Internecie [16.09.16]
<https://doskonaleniowsieci.pl/Upload/Artykuly/zaspa/Zalaczniki.zip>

Zalecane metody i techniki pracy

Metody warsztatowe - praca zespołowa, praca indywidualna (refleksja, autodiagnoza, planowanie), koło diagnostyczne, plan osobistego rozwoju.

